

PRAVICA

Glasilno krščanskega delovnega ljudstva

Nahaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nefrenktrana pisma se ne sprejmejo | Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-,-, za četril leta Din 15-,-, za pol leta Din 30-,-; za inozemstvo Din 7-,- (mesečno) — Oglasi: po dogovoru | Oglasi, reklamacije in naročila na uprave Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelak, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Obletnica moža.

8. oktobra praznujemo obletnico po rajnem dr. Kreku. Da se spominjamo njegove obletnice, nam ne narekuje le ljubezen do svojega vzor učitelja, ampak tudi ljubezen do delavstva. Noben stan ni bil tako kruto prevaran kot delavski ravno v dobi, katera ga je klicala, da stopi v javnost kot odločujoč faktor. Priklicalo je sicer visok plamen, toda ni bil trajen, ker je zmanjkalo klenega in stalnega goriva. Delavstvo je bilo izročeno v roke voditeljem, ki so bili polni lepih gesel, toda brez značaja, namreč brez značaja, katerega potrebuje voditelj, da je sposoben za nesebično delovanje, da je prožet neizčrpilive ljubezni do zatirancev. Takega značaja niso imeli marksistični voditelji v naši državi. Posledica je bila grozna. Voditelji so obogatili, delavstvo pa je bilo oropano vseh pravic, ki si jih je pridobilo pred vojno in v prvi povojni dobi. Obup in nezaupnost delavstva sta umljiva, nista pa odpustljiva. Delavstvo je poklicano in mora stopiti zopet na plan. Strajkano delavstvo bo imelo pa vseh le, če ga bodo vodili voditelji-značaji. Kakšni morajo biti ti značaji, nam je pokazal dr. Krek.

Bil je do skrajnosti požrtvovalen. Niti senca egoizma ni bila v njegovem značaju. Ker je vedel, da je premoženje najnevarnejši vir sebičnosti, je bilo njegovo geslo: »Kadar umrem, sem rajši dolžan 5 goldinarjev, kakor

pa, da bi imel 5 goldinarjev premoženja.« Da je bilo res tako, je pokazala njegova smrt.

Dr. Krek je sovražil vsako dvoiličnost. Bil je vedno isti: v cerkvi, doma, na cesti in v parlamentu. Odkrit, čista harmonija med idejami in življenjem. Vsled tega je bil odločen nasprotnik vsakega klečeplastva. »Suženstvo je veleizdaja,« je pribil, ko so ga črnili, da deluje preveč za svoj narod in proti državi.

Dr. Krek je bil mož dolžnosti. Vsled bolehnosti je hotel zapustiti politiko. Toda, ko je prišla odločilna bitka za bodočnost naroda, se ni oziral nase, šel je v prve vrste kot voditelj, četudi je vedel, da pomenijo ti napor — smrt.

Nihče pred njim in nihče za njim ni pokazal tako nazorno s svojim delovanjem, da veruje v svoj narod in da je mogoča rešitev raznih problemov, tudi socialnih, le v narodu. Če išče kdo njihove rešitve izven naroda, pomeni le povečanje zla.

Ob obletnici moža kličemo delavstvu, da naj gre k viru, iz katerih je zajemal dr. Krek svoj značaj, ga krepil in izpopolnjeval — k krščanstvu. Napojeno in okrepljeno s temi resnicami naj stopi v naš krog v boj za poštenost v zasebnem in javnem življenju, v boj za krščansko moralno, ki mora biti ista vsepovsod; iz teh dveh pa bo prišla sama po sebi med nas ljubezen in nesebičnost.

Tovarniški delavci in delavke!

Trpljenje in revščina, ki tare danes tovarniško delavstvo in njihove družine, postaja z dneva v dan silnejše. Dan za dnem nove krivice, novi udarci tako, da postaja življenjski obstoj delavstva v nevarnosti. Dokler bo imela kapitalistična družba produkcijo v svojih rokah in dokler bodo kapitalisti nemoteno gospodarili v tovarnah, podjetjih in obratih, tako dolgo bo revščina med delavstvom naraščala. Kapitalisti bodo zapirali tovarne in metali delavstvo na cesto vedno, kadar jim bo to profit narekoval, ne glede na to, če gospodarstvo propada in od gladu umirajo tisoči delavstva.

Delavstvo se mora zavedati, da si prej ne bo priborilo boljše bodočnosti, dokler se gospodarsko ne osamosvoji. Če danes delavstvo sanja o socializaciji podjetij, kontroli nad produkcijo in soudeležbi na dobičku, potem naj bo uverjeno, da bo mogoče to izvesti samo tedaj, ko bo delavstvo, strumno organizirano v svoji stanovski strokovni organizaciji, sodelovalo v gospodarstvu. Organizacija postavi delavca na pravo mesto, ga vzbudi k zavesti vztrajnosti in solidarnosti, mu da strokovne in socialne izobrazbe, ga upelje k disciplini, sočutju in medsebojni ljubezni. Delavstvo pa, ki danes ne sledi svoji organizaciji in se je izogiba, mora del krivde gospodarskega propadanja pripisati samemu sebi, kajti jasno je, da bo kos dobro organiziranemu kapitalizmu le močna enotna delavska strokovna organizacija, in ta organizacija mora temeljiti na krščansko socialistični podlagi.

Izkazalo se je, da so razne marksistične organizacije, katere so imele svoječasno usodo delavstva v svojih rokah, postale v delavskem pokretu nemožne.

Delavstvo ne veruje več v nje in se jih izogiba, ker je sito večnih ob-

ljub in praznih fraz od katerih nima drugega kot da se medsebojno sovražijo, na drugi strani pa pogreza v vedno slabši gmotni položaj. Spričo tega položaja si je Strokovna zveza tovarniškega delavstva (centrala v Ljubljani) nadela za svojo nujno dolžnost, da skliče prvi splošni strokovni kongres tovarniškega delavstva, ki bo zboroval v soboto 16. in nedeljo 17. oktobra 1926 v Tržiču na Gorenjskem. Namen kongresa je proučiti položaj tovarniškega delavstva, napraviti načrt za delovanje organizacije, ki naj reši delavstvo najhujšega. Kongres bo začrtal nove smerice ter dal delavstvu novega duha in pobude za boj proti sovražniku.

Uspeh kongresa je odvisen od čimvečje udeležbe delavstva, zato se naj vsak delavec in delavka tega kongresa tudi udeleži, ker s tem bo pokazal svojo stanovsko zavest in solidarnost v boju za pravico in človeka vredno življenje.

Delavci! Delavke!

V soboto 16. in v nedeljo 17. vsi na kongres v Tržič, čimveč vas bo tem mogočnejša bo manifestacija za vaše pravice, za osemurni delavnik, za odpravo krivičnega delavskega davka, za ohranitev delavskih socialnih institucij, za spoštovanje delavske socialne zakonodaje proti odtrgovanju delavskih plač, proti neznošnim šikanam delavstva po tovarnah in preganjanju delavskih zaupnikov. Naše geslo je: Združeni, proti pogubonosnemu kapitalizmu!

Priljubljeni odbor.

Prenočišča za delegate, ki se pripelejo v Tržič v soboto 16. t. m., bodo preskrbljena.

Polovična vožnja velja za vse udeležence kongresa na vseh progah. Udeleženci naj dajo vozne karte, ki

Tovarniški delavci in delavke Slovenije!

Tovarniško delavstvo se nahaja v težki krizi!

Združena buržuazija bojkotira vse povojne socialne pridobitve. — Prezira osemurni delavnik, namesto njega se upeljuje 10- in 12 urno delo. — Upeljava skrajno reakcionarne delovne rede in tepta kolektivne pogodbe. — Naskakuje delavsko socialno zavarovanje in zaščito. Izrablja mladostne delavce in se prav nič ne zmeni za zakonito delavsko varstvo. Odpušča v masah delavstvo z dela. Preganja delavske zaupnike in zaupnice. Tovarniško delavstvo gleda s strahom v bodočnost, ker je njegov in njegovih družin življenjski obstoj v veliki nevarnosti.

Spričo tega položaja si je »Strokovna Zveza Tovarniškega Delavstva« štela v svojo nujno dolžnost, da skliče

I. splošni strokovni kongres tovarniškega delavstva

ki bo zboroval dne 16. in 17. oktobra 1926

v Tržiču na Gorenjskem

s sledečim sporedom:

Sobota: Ob 5. uri popoldne zborovanje delegatov: 1. Razmerje med delodajalci in delojemalci. (Referent dr. Aleš Ušeničnik). — 2. Gospodarska kriza in položaj tovarn. delavstva. (Ref. tov. France Kremžar.) — 3. Organizacija tovarniškega delavstva. (Ref. tov. Lombardo.) — Ob 8. uri zvečer pozdravni večer v Našem domu: petje, godba, govori delavski starosta tov. Gostinčar.

Nedelja: Ob 9. uri sv. maša z govorom (p. dr. Gvido Rant iz Ljubljane), po maši zborovanje v Našem domu: 1. Moč in slabost strokovnih organizacij. (Ref. tov. dr. Gosar.) — 2. Pomen krščansko-socialističnih strok. organizacij. (Ref. tov. France Žužek.) — 3. Naše delo v bodočnosti. (Ref. tov. Ivan Gajšek.) — Popoldan ob 3. uri delavska družabna prireditve v Našem domu: petje, godba, šaljiva pošta itd.

Pri celi prireditvi sodeluje polnoštevilna godba z Jesenic.

Tovariši, tovarišice in prijatelji delavskega strokovnega pokreta! V soboto 16. in v nedeljo 17. oktobra vsi na kongres! Pokažite resno svojo stanovsko zavest in solidarnost v boju za svoj obstoj. Dvignite protest proti krivicam in vsem tistim, ki vam onemogočujejo človeka vredno življenje! Začrtajte si delo in pot v bodočnost!

Polovična vožnja za udeležence dovoljena na progah cele Slovenije.

PRIPRAVLJALNI ODBOR.

jih kupijo pri vstopni postaji, žigosati in jih v Tržiču ne smejo oddati in veljajo za vožnjo nazaj.

Vlaki prihajajo v Tržič: Ob 8.35, 13.35, 16.50, 21.10; odhajajo pa ob 5.13, 9.38, 14.28 in 18.53. Ostale informacije dobe udeleženci na železniških postajah.

Borba za stanovanjski zakon.

Poslanec dr. A. Gosar dosedaj v znak protesta še ni zapustil nobene seje v odborih, v katere ga je delegiral »Jugosl. klub«, da vrši v njih svojo dolžnost. Storil pa je to v soboto, dne 2. oktobra, ko so v odboru za stanovanjski zakon razpravljali o novem stanovanjskem zakonu, ki bo stopil s 1. novembrom v veljavo. Za njegov exodus so morali biti mero-dajni najbrž prav posebni razlogi. Naj nam bo torej dovoljeno, da si stvar ogledamo malo pobližje.

Morda bi se celo merodajni činitelji čutili razžaljene, ako bi mi trdili, da se je po letu 1920. vodila v naši državi sploh kaka socialna politika. Tista politika, ki naj bi trajno in smotreno vsepovsod uravnovešala socialne razlike med posameznimi stanovni, zakonito varujoč šibke delovne sloje ter omejujoč kroge, ki razsipno žive iz dohodkov brez dela. Ako že ne moremo govoriti o splošni socialni politiki jugoslovanskih vlad, velja na-

ša trditev tem bolj specijelno za stanovanjsko politiko.

Glavni cilj stanovanjske politike je, odpraviti pomanjkanje stanovanj. Odgovor, kako priti do tega cilja po najkrajši in najboljši poti, leži naravnost na dlani: Država, avtonomna zastopstva in javno-pravne ustanove bi morale zidati hiše tako za svoja uradna poslopja, kakor tudi za svoje uradništvo. Poedincem, zlasti pa stavbnim zadržam naj bi nudila država kolikor mogoče cenene amortizacijske kredite. Obrtnikom, odnosno njihovim korporacijam, ki prihajajo v poštev v stavbinski stroki, je istotako treba zajamčiti ceneni obratni kapital, ne pa jih z neznošnimi davčnimi bremenimi goniti v konkurze. Ni to vse, je pa prvo in glavno.

Drugi cilj smotrene stanovanjske politike je, zaščititi socialno šibke sloje pred izkoriščanjem po stanovanjskih špekulantih in jim zagurati človeka vredna bivališča vsaj toliko časa, dokler ni dosežen glavni cilj stanovanjske politike: dokler ne bo dovolj zdravih stanovanj. Tudi tu je podan način, kako najprej priti do tega, skoro sam po sebi: Premožne sloje, ki bi sicer prav lahko zidali, pa se jim bolj »rentira« stanovati v zakonito zaščitenih stanovanjih z nizkimi najemninami, je treba prisiliti, da zidajo in se izselijo iz starejših hiš v korist brezstanovanjcev. Drugič: Šibki najemniki in podnajemniki naj plačujejo svojim dohodkom primerno stanarino, gospodar pa jim sme odpo-

vedati stanovanje le iz izredno važnih vzrokov. In tretjič: celokupno državno socialno in gospodarsko politiko je treba voditi tako, da revni ne bodo postajali mesec za mesecem še bolj revni, marveč, da bo delovno ljudstvo iz sedanjega gorja prišlo polagoma na zeleno vejico in do nekega splošnega blagostanja. — Tudi to ni vse, a je glavno.

Naše vlade teh navadnih načel ne poznajo. Razun znane dr. Gosarjeve stanovanj. naredbe, izdane pod bivšo dr. Brejčevno deželno vlado, so vsi vladni ukrepi v stanovanjskih vprašanjih udarec v vodo. Stanovanjske komisije, stanovanjska prvo in drugo-instančna sodišča stanovanjske bede ne bodo odpravila. Okrepila bodo le državne blagajne na dohodkih iz silno dragih taks in pomnožile spore ter tožbe med hišnimi posestniki in najemniki ter podnajemniki spričo mnogih nepotrebnih zavžitih, nejasnih paragrafov! Ciganska naselbina za zidom šentpeterskega župnišča v Ljubljani, ki narašča vsakih 14 dni, nam je najbolj zgovoren dokaz, koliko smisla ima za stanovanjsko politiko jugoslovanska buržoazija.

Ko je v soboto razpravljaj v Bel-

gradu o vseh teh stvarih odbor za stanovanjski zakon, se je izkazalo, da je minister za socialno politiko »popravljal« svoja mišljenja in »načrte« celo takrat, ko je besedilo smisla novega zakona diktiral svojemu tajniku. Člani odbora pa so dobili načrt v roke šele par dni prej. Vse besede dr. Gosarja in drugih so bile bob ob ste-no. Vladna večina je glasovala kar slepo. Zato se je del opozicije odstranil. Ko pa je prišel v razpravo čl. 10., se je izkazalo, da vlada poslancem tega člana v prvotnem besedilu sploh ni predložila. Tako postopanje je bilo tudi za dr. Gosarja preveč; v znak protesta je zapustil sejo.

Zakaj je tako? Kdaj bo bolje? Zato ker je delavstvo samo brezbrizno. Svojih zastopnikov nima v parlamentu. Zato tudi to vpije kot Prešernov »Memento mori«: Delavec, organiziraj se! Le po organizacijah boš prišel od tiste moči, da si boš lahko volil svoje postave. Le tedaj bo bolje.

Še to: Slovenski socialisti zatrjujejo, da ima dr. Živko Topalovič absoluten vpliv na Simonoviča, ministra za socialno politiko. Prav! Toda sedaj je ura: Naj se gane, da bo beseda meso postala!

je nujno potrebna. Za podkrepitev gorenjih navedb naj služi sledeči slučaj. Oče ima tri sinove pri vojaki, eden bo prišel v kratkem domov, drugi o božiču, in tretji v avgustu 1927. Kaj naj torej napravi prizadeti oče s svojimi tremi sinovi? Pred odhodom k vojakom so bili vsi zaposleni pri Kr. industr. družbi. Sedaj, ko odslužijo, ne dobijo več dela, pač pa naj jih preživlja že itak izmozgan oče, mesto, da bi imel od njih oporo na stara leta. Želimo, da vzame Jug. klub zadevo za resno in ukrene vse potrebno, da doseže za od vojakov došle fante garancije, da bodo po odslužitvi kadrskega roka zopet sprejeti v delo.

Sv. Lovrene na Pohorju. V nedeljo dne 10. t. m. ob 8 zjutraj se vrši v dvorani g. Jak. Novaka strokovni sestanek tovarniškega in lesnega delavstva. Na dnevnem redu so važna poročila o delovnem času (ki ga danes podjetniki kršijo na vseh koncih), o Delavski zbornici, bolniškem zavarovanju in druge važne zadeve, ki morajo danes vsakega delavca zanimati. Udeležba za člane obvezna, vabljeni so pa tudi vsi prijatelji naše misli. Sestanka se udeleže tovariši iz Maribora.

Strokovna zveza rudarjev.

Huda jama. V nedeljo 10. oktobra ob pol 9 dopoldne bo občni zbor skupine Hudajama v gostilni Ane Plaznik v Laškem. Člani, pridite gotovo, ker je občni zbor važen.

Političen pregled.

Poslanci češkoslovaškega parlamenta so prišli k nam na obisk. 67 jih je. Poslale so jih vse češkoslovaške stranke. Namen tega obiska je poglobitev prijateljstva med obema državama. Češkoslovaška je nam Jugoslovanom najbližja in je naša resnična in odkritosrčna zaveznica. — Okrog nas so še tudi tako zvani prijatelji in zavezniki, katerih pa se nič ne veselimo.

Na Dunaju se vrši vseevropski kongres. Njega namen je zblizati razprte evropske duhove, umiriti razburkana čustva in zaščititi narodne manjšine.

Iz Delavske zbornice.

Na zadnji seji upravnega odbora DZ, ki se je vršila dne 2. oktobra, je podal v imenu kluba krščanskih socialistov upravni odbornik Gajšek odločen protest proti postopanju predsedstva DZ, katero je poslalo same socialistične referente na rudarske shode v zadnji rudarski krizi in ni smatralo za potrebno, da bi »Unija rudarjev« (socialistično organizacijo, ki je shode sklicala) opozorilo, naj bi se takj shodi, katere je s svojimi letaki DZ naznanila, sklicali sporazumno z vsemi rudarskimi delavskimi organizacijami. Ker je bilo to

postopanje enostransko in so bili ti shodi v škodo celokupni akciji, ker se jih niso udeležili vsi rudarji in ker je s tem postopanjem predsedstvo, oziroma referenti, ki niso povabili na shode vseh v kraju obstoječih delavskih organizacij, kršili tozadevni sklep druge plenarne seje DZ, je zahteval Gajšek, da se v bodoče tako postopanje nikdar več ne ponovi in predlagal, da krije stroške za referente, ki so šli na omenjene shode, »Unija rudarjev« sama. Predlog, da krije stroške »Unija«, se je v debati odstopil v rešitev finančni kontroli Delavske zbornice.

Dalje je protestiral upravni odbornik Ivan Gajšek proti temu, da se je izplačal »Strokovni komisiji« (centralnemu odboru združenih socialističnih organizacij) na račun ustanovnega fonda Delavskih pomožnih blagajn naknadno še 9300 Din brez vsakega sklepa odseka ali upravnega odbora. Upravni odbornik Gajšek je zahteval, da z ozirom na to »Strokovna komisija« vrne DZ vsoto 9300 Din. Tajnik DZ je podal pojasnilo, da je »Strokovna komisija« ta denar že izplačala za neke komisije, ki jih je poslala v Gradec in na Dunaj, ter priporočal upravnemu odboru, naj sklene, da se »Strokovna komisija« obremeni za ta znesek pri končnem obračunu za ustanavljanje delavskih pomožnih blagajn, ker SK sedaj nima denarja. Upravni odbor je nato ta sklep sprejel.

Volitve v Zbornico za industrijo, trgovino in obrt.

Dne 22. sept. so bile končane volitve v trgovsko zbornico. Končale so z zmago SDS. Dr. Žerjav je dobil dvetretjinsko večino. Te volitve dokazujejo:

1. Da hoče imeti večina tako zvanih pridobitnih krogov pod vsakim pogojem izrazito kapitalistično stranko;
2. da je sedanji rod do skrajnosti kapitalističen;
3. da se strinja večina slovenskih pridobitnih krogov s sedanjim režimom tudi v gospodarstvu;
4. da ne čuti večina slovenskih pridobitnih krogov s svojim narodom, vsled česar mu vpada v hrbet v njegovem eksistenčnem boju.

Volitve nas uče:

1. da bodo rešili družbo in narod le delovni sloji, ki so še nepokvarjeni po kapitalu in pohlepu po njem. Vsled tega bodo morali ti sloji še nadalje voditi sami boj za svojo bodočnost;
2. da se mora združništvo še izpopolniti in poglobiti med narodom;
3. da so naivni oni faktorji v krščanskih vrstah, ki menijo, da bodo izpreobrili večino slovenskih pridobitnih slojev ter jih napravili demokratične. Bodočnost slov. naroda je le v kmetskem in delavskem pokretu, katera se morata izvršiti do skrajnosti na podlagi d o s l e d n e g a krščanskega socializma.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Iz glavnega tajništva. Uradne ure glavnega tajništva J. S. Z. so od 1. oktobra t. l. do nadaljnjega, in sicer ob delavniških od 9 do 13 in od 16 do 18. Ob navedenih urah je glavni tajnik strankam na razpolago. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje. Shode in sestanke, na katere žele skupine zastopnika J. S. Z., naj javijo vsaj en teden prej. — Z ozirom na zadnjo okrožnico, naj vse skupine nemudoma pošljejo zahtevane naslove. Odgovarjajte na dopise hitro in točno.

Mariborsko okrožje.

Maribor. Okrožje JSZ vabi vse prigašence socialnega tečaja, kakor tudi one, ki nameravajo obiskovati našo socialno šolo na važen sestanek, ki bo v petek, 8. t. m. ob 7 zvečer v društveni sobi na Koroški cesti 1.

Zveza tovarniškega delavstva.

Iz tajništva. Vse skupine se ponovno opozarjajo na prispevek za prvi strokovni kongres tovarniškega delavstva v Trzinu. Skupine naj nabraje prispevke takoj odpošljejo zvezi. Ravno tako naj skupine takoj pošljejo zaostalo mesečno članarino članov. Zavedajmo se, da zavisi obstoj organizacije le na točnosti članstva.

Nova skupina. V nedeljo 3. okt. se je vršil sestanek delavstva tovarne »Tanina« v Goričanah, kateri so izrazili željo pristopiti v organizacijo tovarniškega delavstva. Na sestanku je poročal zvezni tajnik Lombardo, ki

je navzočim obrazložil pomen in namen organizacije ter opozarjal na važno delo krščanskih organizacij. Člani, ki so že povečini pristopili v organizacijo so izvolili pripravljalni odbor, ki ima nalogo, da pripravi vse potrebno za ustanovni občni zbor skupine. Nepotrebno bi bilo posebno navajati kaj je pripravilo delavstvo v organizacijo, kajti razmere, ki vladajo danes po vseh podjetjih in tovarnah niso prizanesle tudi zgoraj imenovanemu podjetju. Delavstvo te tovarne pa se zaveda, da je le v organizaciji njihova rešitev, zato bodo šli skupno na delo.

Jesenice. Ker se pogostoma dogaja, da Kranjska industrijska družba neče sprejeti od vojakov došle fante v delo, kateri so bili pred upoklicem v vojaško službo zaposleni pri zgoraj imenovani družbi, je skupina Strok. zveze tovarniškega delavstva na Jesenicah poslala Jugoslovanskemu klubu v Belgrad tozadevno spomenico, ki se glasi: Fantje, ki so odslužili svoj kadrski rok, se vračajo domov. Pred nastopom kadrskega roka so bili zaposleni pri Kr. indust. družbi na Jesenicah, Javorniku in Dobravi. Uverjeni so bili, da jih bo družba po vrnitvi zopet sprejela v delo, družba pa jih noče sprejeti z motivacijo, da ni dela. Ker smo mnenja, da so fantje, ki so ob nastopu kadrskega roka zdravi zapustili delo pri Kr. indust. družbi, upravičeni, da jih družba zopet sprejme v delo, naprošamo Jugoslovanski klub, da v tej zadevi napravi nujno intervencijo na pristojnem mestu, ker pomoč brezposelnih fantov, ki so prišli od vojakov

dvojni morali, temveč da je morala povsod in vselej samo ena, doma za pečo in na očitni cesti, za zaupnem sestanku in v državnem zboru. Dokazal je, da poštenost ni suknja, ki se jo da v prednji sobi zamenjati za svetli frak sebičnosti. Narod je kakor otrok: brez dolgega premišljevanja in brez omahovanja previdi bistvo, občuti brž, kdo mu daje in kdo mu jemlje. Zato so vroče naravnost iz srca privrele solze ob grobu moža, ki je dal svojemu narodu vse in edino, kar je imel: svoje življenje.

Izkazalo se je, kakor še nikoli: kdor daje ljubezen, mu je povrnjena tisočkrat. Ne z mečem, z ljubeznijo je zmagal Kristus. Sovraštvo je tiščalo naš narod ob tla, ljubezen ga bo povzdignila do solčnih višav. Tega evangelija nam ni dal prazen sanjač, dal ga nam je izmučen delavec ob svoji smrti.

Nič žalosti ob tem grobu! Bolj nego kdaj zaupajmo v svoj narod, verujmo vanj in v njegovo slavo! Kajti njive, ki je imela take orače in take sejance, ne pomori slana, ne pobeli toča; in žetev bo obilna, ko pride čas!

A. Daudet—Kriha.

Skrivnost očka Cornille-a.

France Mamai je bil star igralec na flavto; večkrat je prišel k meni vasovat in pit mošt in oni dan mi je pripovedoval vaško dramo, ki se je zgodila v mojem mlinu pred kakimi dvajsetimi leti. Možakova povest me je genila in zato vam jo bom tu-le napisal, kakor sem jo slišal.

Zdaj si za hip predstavljajte, dragi bralci, da sedite pred steklenico dišečega vina in da vam star godec tole pripoveduje.

Naš kraj, moj dobri gospod, ni bil vedno mrtev in brez pesmi, kakor dandanes. Prejšnje čase so bili tu veliki mlini in deset milj daleč naokoli so nosili kmetje k nam v malin... Vse naokrog vasi so bili griči pokriti z mlino na veter. Kamor si pogledal, na desno ali na levo, povsod si videl samo ogromna krila, ki so se sukala v mistralu (veter ob sredozemskem morju) in vence osličev, obteženih z vrečami, ki so se vzpenjali po gričih navzgor; in skozi ves teden si lahko poslušal iz višine šum bičev,

Ivan Cankar:

Ob Krekovem grobu.

(»Naprej«, 15. oktobra 1917.)

Tisto uro, ko je presenetil slovenski narod bolesten glas, da drja. Kreka ni več, je zakrvavelo vsako srce, so se nam vsem orosile oči. Bili so trenotki globoke malodušnosti, grenke osamelosti, kakor da so popotniku ugasnile vse zveste luči vodnice na nebu ter se zgrnila noč nad njim, tako da korak obstane in si ne upa nikamor več. Ali bili so le trenotki; že je zaplala v licih vesela kri, že so vzplamenele zvezde svetlejše kot poprej in na jutranjem obzorju se je oznanila vesela zarja. Ob njenem svitu je od vsepovsod zazvonilo vstajenje.

Le nekaj kratkih ur trpkosti, nato nič več obupavanja in nobenega strahu več. Ta pogreb nikakor ni bil žalna procesija ljudi, ki s povešeno glavo in potrimim smreem spremljajo na zadnji poti svoje bogastvo, da se obubožani in osiroteli povrnejo na svoj zapuščen dom; bil je slavnosten spreved za vojskovodjem, ki je zmagal, ko je padel.

Nikoli še niso vsi, ki resnično ljubijo slovenski narod in zaupajo v njegovo prihodnost, tako tesno strnili v eno vrsto, si tako toplo segli v roko, si tako verno in brez hinavščine pogledali iz oči v oči. Srca so govorila brez besed: »Nebratje smo si bili v ponižanju, bratje si bomo v poveljanju!« In iz te tihe sedmine se je rodila vesela svatovščina.

Kar je Krek z brezprimerno močjo snoval in stvaril dolga leta, je ustvaril ob svoji zadnji uri; česar še niso gledale njegove žive oči, je gledal njegov odprt grob. Ko se je narod poslavljaj od njega, dobrotnika, je bil neločena in neločljiva družba bratov in sester, ki so enega upanja in ene vere, ene misli in ene volje.

Ta črni praznik, ki nam je dal dovolj solza bridkosti in očiščenja, nam je obenem dodelil dragocen dar: vrnil nam je spoznanje, ki nam je bilo v teh časih že skoraj izgubljeno, da more obroditi sočen sad le tisto delo, ki je bilo spočeto in izvršeno v čisti poštenosti. Vsako delo, ki je vzkliko iz kalne misli, je ob rojstvu mrtvo. Krek je dokazal z vsem svojim življenjem, da je laž tista beseda o

Tri prednosti: Izdatnost, jakost, okus daje kavi naša prava domača „Kolinska cikorija“

Gospodinje, za dobro kavo vporabljajte le dobro Kolinsko primes!

Tedenske novice.

Za obletnico Krekove smrti pri- našamo krasni nekrolog, ki ga je napisal Kreku Ivan Cankar. O razmerju Cankarja do Kreka in o postanku tega nekrologa piše dr. Jože Puntar: »Zanimivo je, kako je (Cankar) spoštoval dr. Kreka. Ko se je raznesla vest o njegovi smrti, je bil ves ginjen in solzan... Kreka je cenil, kot ceni idealist idealista, nesebičnež nesebičneža, kulturni delavec kulturnega delavca. Cenil ga je tudi kot dobrega stilista. Ko je pisal ob smrti Krekovi nekrolog, ga je pisal s posebno skrbjo, češ, da mu mora postaviti izredno lep spominek s potezami njegovega sloga.« (Dom in svet, 1920, str. 35.) Cankar je živel še 14 mesecev po Krekovi smrti. Rad je govoril o temle svojem načrtu: da bo šel neko noč spat v Krekovo sobo in da bo potem napisal spis, kako je v sanjah videl Kreka in kaj sta s Krekom govorila, kaj mu je naročil. Škoda, da Cankar ni izvršil tega načrta. Zato pa berimo drugod, kaj nam Krek naroča: **berimo to v njegovih spisih!** Ko je bil l. 1924. v Sloveniji Hermann Wendel, čigar lepo Krekovo biografijo smo zaključili baš v zadnji številki, se je eni stvari zelo čudil: da se Krekovi spisi ne prodajajo bolje. Prvo leto se I. zvezka ni prodalo niti tisoč izvodov. Res, Kreka mi niti od daleč ne proučavamo tako, kakor bi ga morali. Imenujemo se **Krekova mladina**: ali ima vsak član v svoji knjižnici kak spis moža, po katerem se imenuje njegova organizacija? Če ga nima, naj tega nikomur ne pove, ampak naj prav hitro naroči katerikoli spis. Opozorjamo posebno na I. zvezek Krekovih Izbranih spisov, ki ga dobite pri Novi založbi v Ljubljani na Kongresnem trgu ali po pošti.

III. kongres delavskih zbornic. V sporazumu z vsemi delavskimi zbornicami sklicuje centralno tajništvo Delavskih zbornic III. državni kongres delavskih zbornic, ki se vrši 24. oktobra t. l. v Belgradu. Na kongresu bodo sodelovali delegati delavskih zbornic iz cele države in predstavniki vseh delavskih strokovnih organizacij, ki sodelujejo z Delavskimi zbornicami. Za sedaj je določen sledeči začasni dnevni red: Splošen gospodarski položaj v državi, referent dr. Ž. Topalović iz Belgrada. Stanovanjski zakon, referent Filip Uratnik iz Ljubljane. Zakon o neposrednih davkih, referent Bogdan Krekič iz Belgrada. Socialna politična zakonodaja in nje izvajanje. Re-

ferente določijo delavske zbornice iz Zagreba, Ljubljane in Splita.

Strašna povodenj. Ogromno škodo je napravila povodenj, ki je začetkom preteklega tedna nenadoma prestrašila vse kraje od Ljubljane do Žirov. Nagloma narastla voda je z največjo silo rušila bregove in odnašala hiše, žage, delavnice, mostove, gozde, polja in ceste. Prestrašeni ljudje so v nekaterih krajih skušali reševati, kar se je v naglici dalo, v nekaterih vaseh so pa rešili zgolj življenje. V ljubljanski oklici je najhuje prizadet Stari Vič in Nova Vas, kjer je stala voda ponekod do dva metra visoko. Od Škofje Loke do Žirov je najbolj prizadeta vas Selo, kjer je odnesla voda sedem hiš. V celi žirovski fari, kolikor je dosedaj znano, je odnesla voda 16 hiš, veliko hiš pa je nevarno poškodovanih. V Spodnji Idriji je voda odnesla šest hiš in elektrarno. Najhuje prizadeta vas v idrijski okolici je Osojnica. Strašno je pogledati vse te kraje. Vsi jesenski pridelki so uničeni in marsikje zemlja sploh ne bo več porabna za obdelovanje, ker je voda nanosila toliko dračja, kamenja, lesa in drevja, odnesla pa s seboj vso rodovitno zemljo. Ljudje, ki so prišli ob vse imetje z največjim strahom gledajo v bodočnost. Življenje delavca, malega kmeta in obrtnika je že itak težko in polno skrbi, a zadnja povodenj jim je odnesla še to, kar so si z največjim trudom obdržali. Lajšajmo vsem prizadetim težke dneve njihovega življenja in priskočimo jim na pomoč, kjerkoli kdo more in kakor more. — Poslanci Jugoslovanskega kluba so si takoj ogledali nesrečne kraje in zahtevali od vlade takojšnjo pomoč.

Pomagajmo tovarišu! Našemu članu, mestnemu delavcu v Ljubljani, tov. Omecu iz Medvod je zadnja povodenj odnesla hišico z vsem težko prisluzenim in pristradanim imetjem. On in njegova družina se nahaja vsled tega v veliki bedi in stiski in nima sedaj niti stanovanja. Glavno tajništvo J. S. Z. je organiziralo primerno zbiralno akcijo v Ljubljani, da se nudi tovarišu Omecu prvo pomoč. Apeliramo pa tudi na vse skupine naše zveze, da zberejo darove od ostalih naših članov in jih pošljejo J. S. Z., katera bo zbrano vsoto izročila tov. Omecu. Kdor hitro da, dvakrat da. — Glavno tajništvo J. S. Z.

Če boš priden! Na zadnji plenarni seji Del. zbornice je izgledalo, kakor da sta bernotovec gg. Leskošek in Pevec prešla v opozicijo, ko sta še pri

prvi seji šla čez drn in strn s socialisti in tudi glasovala tako, da sta pripomogla do marksistične večine v zbornici, vsled česar nosita tudi vso odgovornost za delovanje te večine v zbornici. Ker gotovo ni socialistom po volji, da se krha njih večina v zbornici, so znašli nov bonbonček za Leskoška. (Enega je že namreč dobil na prvi seji D. Z. v obliki članstva v finančni kontroli.) Ker je znano dejstvo, da se socialisti radi vozijo, so obljubili sedaj tudi g. Leskošku, da se bo peljal na kongres Del. zbornic v Belgrad, kar je očitno zelo blagodejno vplivalo na Leskoška; če bo pa v bodoče tako priden, da bo prav večini v zbornici, bomo pa poročali.

Banka pod sekvestrom. Sodišče je postavilo pod sekvester Slavensko banko v Ljubljani, ker je prišla v velike denarne težave. Noben vložnik ne dobi sedaj izplačanega nikaškega vinarja. V tej banki je naloženega preko 200 milijonov dinarjev denarja. V Ljubljani je sodišče zaprlo še dva denarna zavoda, namreč »Ljubljansko posojilnico« in »Jugoslovansko zavarovalno hranilnico«. Sedanja čas zahteva pri vlaganju denarja največje pazljivosti. Boljše je gledati na sigurnost kot pa na vabljive visoke obresti.

Smrtna nesreča. V Črnomlju je vlak odrezal obe nogi postajenačelniku Mihaelu Srakerju iz Semiča, ko se je hotel odpeljati z vlakom domov. Tik pred odhodom vlaka ga je zadel in podrl od nasprotne strani na sednjem tiru prihajajoči vlak, kateremu se je postajenačelnik premalo umaknil. Bil je na mestu mrtev.

Umor. V Mežici pri Prevaljah so 3. oktobra našli pri Jakopičevih domačo hčer vtopljeno v ribniku. Dekle je imelo v ustih zmašen cel žepni robec. Okno v sobi, v kateri je hči spala, so našli odprto, v sobi pa razstresene vžigalice in palico, ki ni bila domača. Oblasti zasledujejo zločinca.

Požar vsled strele. V času zadnje povodnji je strela udarila v Zapogah v s klajo napolnjen dvojnik posestnika Bohinca. Vnel se je tudi kozozelec. Nevarnost je bila velika za vso vas, toda k sreči je bilo vse premočeno od hude plobe.

Redek slučaj. Pri železniškem čuvaju Fr. Čretniku v Završah pri Grobelnem je krava povrgla tri teleta.

Omejitev možitve učiteljic. Učiteljice se bodo po novi ministrski naredbi smele možiti le, če bodo imele za to posebno dovoljenje od prosvetnega ministra.

je malin očka Cornillea, prav tisti, v katerem nocoj vasujemo.

Očka Cornille je bil star mlinar, ki je že skozi šestdeset let živel v moki in bil ves zaverovan v svoj poklic. Ko so postavili oni veliki parni mlin, je kar znorel. Skozi osem dni je divjal po vasi, hujskal ljudstvo in rjul iz vsega grla, da hočejo zastrupiti Provenco z moko iz tega mlina. »Ne hodite tu doli,« je govoril, »ti lopovi rabijo paro, da delajo kruh, in ta je hudičeva iznajdba; jaz pa delam z mistralom in severnim vetrom, ki je dih božji...« In imel je kopo lepih besedi, s katerimi je hvalil mlino na veter, pa nihče ga ni poslušal.

Nato pa je postal jezen in se je zaprl v svoj malin in živel v njem sam kot divja zver. Niti svoje male Vivette ni maral obdržati pri sebi. Bila je petnajstletna deklica, ki so ji umrli starši in zdaj razen dedka ni imela nikogar več na svetu. Uboga deklica si je morala zdaj sama služiti kruh in hoditi v dnino na kmete ob času žetve, zbiranja sviloprejk ali obiranja oliv. In vendar se je zdelo, da jo njen dedek zelo ljubi. Večkrat je prehodil po štiri milje dolgo pot, da

jo je prišel pogledat na kmetijo, kjer je delala, in ko je bil pri njej, jo je po cele ure samo gledal in jokal...

V okolici so mislili, da je stari mlinar iz skoposti dal deklico od sebe in zamerili so mu, da je morala mala prenašati sirovosti hlapcev in vso revščino mladih dninaric. Tudi so mu zamerili, da je on, očka Cornille, ki so ga vsi spoštovali in čislali, zdaj hodil po cestah kot kakšen cigan, bos, v preluknjani čepici in strgani obleki. In čisto res je, da nas je bilo ob nedeljah, ko smo ga videli v cerkvi, sram pred njim; in Cornille sam je to tudi čutil in si ni več upal prihajati sedet v našo sredo, kakor prejšnje čase. Vedno je ostajal zadaj v cerkvi, blizu kropilnika, kakor reveži.

V življenju očka Cornille je bilo nekaj, kar ni bilo povsem jasno. Že dolgo časa mu ni nihče iz vasi več prinesel v malin, in vendar so se njegova kolesa še vedno vrtela kot svoj čas... Zvečer so srečavali po cestah starega mlinarja, ki je poganjal pred seboj svojega osla, obloženega z velikimi vrečami moke.

»Dober večer, očka Cornille!« so mu klicali kmetje; »mlin vam torej še vedno dobro gre?«

Uboj. Še vedno se dogajajo tuintam fantovski pretepi sosednjih si vasi, ki žalibog ne ostanejo brez posledic. Tak pretep se je vršil dne 21. septembra med fanti vasi Gradišča in Jevševc pri posestniku Francu Tratarju v Kostanjevici pri Sv. Rupertu, kjer so meli proso. Ko so se po končanem delu začeli zbirati fantje za odhod; je nastal med njimi prepir, ki se je razvil v pretep s poleni. Pri tem je obležal 24letni Ludovik Šivavc s težkimi poškodbami na glavi, vsled katerih je drugi dan umrl.

Nesreča pri delu. V tovarni za usnje v Slov. Konjicah je delavcu Mesariču Henriku zmečkalo roko in odtrgalo 1 prst. Prepeljali so ga takoj z avtom v bolnišnico v Celje.

Tramvajaska nesreča v Zagrebu. Pod tramvaj je padel v Zagrebu 14 letni učenec, Skibarski Martin, ko je hotel skočiti preko tračnic na pločnik. Tramvaj ga je seveda zgrabil. Ker pa se je deček v zadnjem trenotku zagrabil za zaščitno desko, je prišel pod kolo samo z ного, ki mu jo je raztrgalo.

Da se ne pozabi. 50 let star ponarejevalec denarja Potočnik je bil pred mariborsko poroto obsojen na 20 let ječe. V ječi si je sedaj z iglo in barvo zapisal na čelo ime državnega pravdnika, na eno lice ime sodnika, na drugo pa številko 20.

Društvo diplomiranih babic. Odbor je v najožjem krogu priredil na lastne stroške proslavo k 25 letnici njega dolgoletni predsednici ge. Mariji Stimec. Navzoče so bile gospe: Kvartič, Ogrin, Skalar, Poljanec, Rutar, Roje, Tominec, Janžekovič ter dve mali deklici, kateri sta nam pomagali presenetiti našo drago jubilatko. Po hrupnih živoklicah so ji deklice poklonile cvetje. Nato je gospa Poljanec prečitala pismo naše, radi boleznii odsotne, bivše blagajne ge. Franje Černe. Potem je predsednica pozdravila jubilatko in tovarišice v lepem govoru, v katerem se je spominjala dolgih 25 let požrtvovalnega dela jubilatke na polju bašišta.

Orboru društva dipl. babic! Prelepi večer praznovanja 25letnice mojega službovanja, katerega so mi priredile moje tovarišice me je neizrečeno razveselil in mi ostane v neizbrisnem spominu. Vsem bodi izrečena najlepša zahvala. Stimec Marija.

Inserirajte v „Pravici“!

»Še vedno, otročiči,« je odgovarjal starec z veselim obrazom. »Hvala Bogu, dela nam ne manjka.«

In če si ga potem vprašal, odkod za zlomka, dobi toliko dela, si je položil prst na usta in resno odgovoril: »To je skrivnost. Delam za izvoz...« Nikoli nismo mogli kaj več izveči iz njega.

Da pa bi pogledali v njegov malin, na to še misliti nismo mogli. Še celo mala Vivetta ni mogla notri...

Kadar smo šli mimo, so bila vrata vedno zaprta, velika krila so se vedno vrtela in stari osel se je pasel na ravnici, in velika, suha mačka se je solnčila na parobku in nas opazovala z zlobnim pogledom.

Vse to je dišalo po skrivnosti in je dalo ljudem veliko govoriti. Vsakdo si je po svoje razlagal skrivnost očka Cornillea, toda splošno se je govorilo, da je v tem mlinu še več vreč cekinov kot vreč moke.

(Nadaljevanje.)

Agitirajte za »Pravico«!

resk platna in hi-hot mlinarskih pomočnikov... Ob nedeljah smo v trumah hiteli v malin. Tam gori so mlinarji dajali za muškatočca. Mlinarice so bile lepe kot kraljice; nosile so čipkaste rute in zlate križce. Jaz sem vselej prinesel svojo flavto s seboj in do črne noči smo plesali. Ti mlini, vidite, so bili veselje in bogastvo tega kraja.

Po nesreči pa so se Francozi iz Pariza zamislili in so ob poti v Tarascon postavili parni mlin. Vse lepo, vse novo! Ljudje so se navadili, da so prinašali svoje žito v ta malin in ubogi mlini na veter so ostali brez dela. Nekaj časa so se poskušali boriti, toda para je bila močnejša in drugi za drugim so bili prisiljeni, da so se zaprli. Oj za zlomka. Zdaj ni bilo več osličev. Lepe mlinarice so prodajale svoje zlate križce. Nič več muškatočca, nič več poskočnih viž!... Mistril je pihal, kolesa pa se niso gani. Nekega dne pa je občina podrla vse te razvaline in na njih mesto so zasadili vinsko trto in oljko.

Vendar pa se je sredi vsega tega poloma en malin dobro držal in se je še naprej vrtel na svojem gričku ravno pod nosom parnega mlina. Bil

Dopisi.

Jesenice. Pri nas na Jesenicah se vse modernizira, zato tudi ne zaostajamo za vsemi modernimi napravami večjih mest. Tako smo tudi dobili brezalkoholno kavarno v Ukovi vasi. Zraven tega pa ima še ta kavarna to dobro lastnost, da lahko slišiš brezplačno radio koncerte, poučna predavanja iz vseh večjih krajev Evrope in v vseh jezikih. Prijateljem mirne in poštene zabave je dana najlepša prilika za oddih. Predvsem bi bilo to priporočljivo za delavstvo, katero naj ve, da za poštenega delavca ni alkoholna beznica, ampak le zdrav oddih z dobro zabavo in brez posledic alkohola.

Jesenice. Za Jesenice je poletni čas nekaj žalostnega ob cestah. Avtomobili dirjajo po cestah z brzino, ki je včasih brezobzirna. Delavstvo pa mora v zabavo imeti že tako slaba stanovanja po dnevih zaprta, da ni deležno prahu, ki ga dviga kapitalistični luksus. Ne vemo kaj delajo občinski odbori Jesenic in Koroške Bele, da ne poskrbe, da bi se ti gospodje vozili z večjo obzirnostjo in po predpisih. Tudi drugi faktorji naj bi se ganili v tem oziru. Da, delavec plačaj davek, požiraj prah in plin v tovarni, na cesti te pa naj duši še pocestni prah, ki ga dvigajo nekateri gospodje z brezpotrebno vožnjo.

Preska. Po veselem dnevu ob priliki prve prireditve naše »Krekove mladine«, ki je v nedeljo dne 26. sept. priredila igro »Pri kapelici« s svojim tamburaškim zborom, smo doživeli naslednje dni veliko groze in strahu. Že imenovano nedeljo popoldan je pričelo deževati, naslednjo noč in v ponedeljek dne 27. sept. pa je lilo kakor iz škafa. Iz bližnjih hribov so pridrle strahovite mase vode, okrog 10 dopoldne je začelo v župni cerkvi v Preski biti plat zvona, ter klicati ljudi na pomoč. Bil je naravnost pretresujoč prizor: plat zvona, obupni kriki ljudi ter strahotno gromenje in bobnenje vode, ki je rušila s strahovito silo in naglico vse, kar je dosegla. Z največjim naporom in v smrtni nevarnosti, brodeči deročo vodo do pasu, so ljudje reševali iz stanovanj svojce, ljudi, živino, kar je kdo mogel v naglici pograbit, kajti voda je že pričela ponekod skozi okna vdirati v sobe. Voda je odnašala s seboj vse, kar je dosegla. Pretrgala je strugo potoka Prešnice ter se razlila po polju med vasjo Presko in Medvodami, da je izgledalo kot pravcato jezero, v katerem so stale hiše podobne ladjam na morju, nekoliko proč stoječe hiše pa so izgledale kot vile poleg jezera. Seveda so stanovalci teh hiš trpeli veliko škodo. Vas Preska z župno cerkvijo in šolo vred je bila popolnoma ločena od ostalih vasi. Še huje pa je bilo v Ločnici ter v Sori, skozi katero teče potok Ločnica. V Ločnici je več ljudi brez strehe ter so radi porušene poti popolnoma odtrgani od ostalega sveta. V papirnici Goričane je grozno razdejanje. Vsi obratni prostori in stroji so zasuti s poplavo. Vse delavstvo je na delu, da odstranjuje razne predmete ter snaži obratne prostore. Obrat seveda počiva. Ker je voda vzela most tik tovarne, ima na desnem bregu reke Sore poleg tovarne stanujoče delavstvo sedaj pol ure hoda v službo, ker mora hoditi čez železniški most. Ta most vzdržuje promet cele okolice. Pri tej katastrofi je prizadetih tudi mnogo naših delavcev, katerih hiše stoje tik ob strugi potokov. Pomoč je nujna, da se do zime za silo popravi najpotrebnejše, kar pa s svojim zašlužkom nikakor ne zmorejo.

Zagorje ob Savi. Takoj pomladi začne »Ljudska stavbna zadruga« z gradnjo 3 delavskih hiš. Stale bodo tik ob cesti na Švepovni. Ker se bo porabil za zidavo star material, ne bodo delali proračuni ravno velikih težav. Računa se tudi na vzajemnost članov, ki bodo žrtvovali kako uro dela. V nedeljo igrajo v dvorani Zadrugnega doma »Domna«. Ker je to priljubljena igra in se to sezono prvič igra, se pričakuje obila udeležba.

Jesenice. Spet prihajajo domov fantje, ki so doslužili vojake. Prihajajo in s strahom hodijo povpraševati za delo v podjetje, ki so ga zdravi zapustili, ko so šli v vojake. Podjetnik se izgovarja, da ni dela, s krizo in z vsem možnim, kar kapitalisti znajo uporabiti, ko vidijo svoje podložnike brez uplívne moči. Pri K. J. D. so tudi obratovodje, ki pravijo, da so krščanski, a pri tem se pa obnašajo baš proti tem fantom tako, da niti malo ne odgovarja njihovim načelom in človeškim pravicam in čas je že, da se osvetlijo te krivice. Obenem apeliramo na vse merodajne kroge, da se odpravi ta vrzel, da ne bodo fantje, ki so po večini delavski sinovi, ko odslužijo vojake, v breme svojim staršem, ki so že v pozni starosti in polni skrbi, kaj početi s sinovi na zimo, ki so prišli brez obleke in obuvala. Kakšne so tu posledice in kda jih bo odpravil? Nikdo drugi kot delavstvo samo, če bo slušalo glas svoje kršč. soc. organizacije. Le ta organizacija ima prihodnost. Zato delajmo, da bo močna naša Jug. strok. zveza, ki bo zmožna odpraviti podobne krivice, ki jih trpi delavstvo od današnje družbe vsled gole sebičnosti in dobičkaželjnosti. Zato vse v krščansko socialistične strokovne organizacije!

Krekova mladina.

Vsem podružnicam! V nedeljo 10. oktobra je obletnica smrti našega nepozabnega dr. Jan. Ev. Kreka. Tovarishi! Spomnimo se našega očeta na svojih sestankih in predavanjih. Njegov duh naj vlada in kraljuje med nami. Njegovo ime nosimo — bomo popolnoma njegovi! Podružnice: Ljubljana, Zalog, Sneberje-Zadobrova in Vič se poklonijo njegovemu duhu na pokopališču pri sv. Križu. Ob 9 sv. maša pri Sv. Križu, katere se udeležimo vsi. Nato položimo na njegov grob venec v znak spoštovanja in hvaležnosti. Zatem odkorakamo v Ljubljano, kjer bo v prostorih kulturno-prosvetnega odseka D. Z. v Gradišču št. 2 zborovanje, na katerem bo govoril g. prof. Iv. Dolenc. Tovarishi! Naša častna dolžnost je, da se vsi udeležimo! — Centrala.

Iz centrale. Podružnice! Predelajte okrožnico in nemudoma odgovorite! Krepko na delo!

Krekova mladina Ljubljana. Tovarishi! V nedeljo zjutraj ob 8 se zberemo na Starem trgu, na kar odkorakamo k Sv. Križu. Naj bo naša podružnica najčastnejše zastopana! Kdor ima krog, naj se udeleži v kroju!

Krekova mladina Preska-Goričane. V nedeljo 16. septembra je imela naša mlada organizacija prvo dramatično predstavo »Pri kapelici«. Igralci so izvršili svojo nalogo ob splošni zadovoljnosti, nekateri celo izvrstno. Tudi naš novi tamburaški zbor pod vodstvom Franca Bečana, ki je prvič javno nastopil, se je izkazal. Želimo mu najlepšega napredka. — Pri nas je veliko delavske mladine, fantov in deklet, ki so popolnoma prepuščeni samim sebi. Tovarishi nečlani! Enaki med enake! »Kre-

kova mladina« je delavska organizacija! Vsi delavski fantje in delavska dekleta v »Krekovo mladino«! Mi gremo roko v roki z našo strokovno organizacijo k skupnemu cilju kršč. socialističnega delavstva.

Krekova mladina Preska-Goričane. V nedeljo 10. oktobra se bo vršil v Domu v Preski občni zbor »Krekove mladine Preska-Goričane«. Tovarishi, vsi polnoštevilno! Vabljeni tudi drugi! — Pripr. odbor.

Jesenice. Na Jesenicah se je na sestanku Krekovcev izvolil pripravljalni odbor za »Krekovo mladino«. Odbor obstoji iz mladih agilnih fantov in ima nalogo, izvesti ustanovni občni zbor in pripraviti vse potrebno za ustanovitev »Krekove socialne šole«, ki bo za Jesenice zelo važnega pomena. Upajmo, da bodo merodajni krogi šli mladim borcem na roko ter pripomogli, da si vzgojimo može za vzorno vodstvo naše strokovne skupine na Jesenicah.

Za žene in dekleta.

Namrznjen krompir izgubi neugodno sladkost, če mu pri kuhanju vrelo vodo večkrat odliješ in jo nadomestiš s pripravljeno svežo vrelo vodo.

Zmrznjen krompir ali sadje. Če zmrzne krompir ali sadje, ga deni, preden ga rabiš, v ledeno vodo, da polagoma odmrzne. Tako odmrznjen sad se drži še nekaj časa, vendar tudi ne dolgo.

Uporaba krompirja mesto mila. Malokomu bo znana uporaba krompirja mesto mila ali žajfe za snajenje perila in tako dalje. Krompir se skuha napol, tako da v roki ne razpade. S takim krompirjem se drgne tako kakor z milom. Krompir naredi perilo veliko bolj čedno in bolj belo nego milo. Rute in tkanine, posebno svilene, ki so barvane s slabimi barvili, je bolje s krompirjem snajiti, ker krompir ne razje ne tkanine in ne barve.

Razno.

Smrtna kazen v Italiji. Vsled zadnjega atentata nanj je Mussolini zahteval, da se v Italiji takoj zopet uzakoni smrtna kazen za atentatorja. Dne 2. oktobra se je na seji ministrskega sveta res uzakonil predlog, s katerim se v Italiji spet uvaja smrtna kazen za zločine proti kralju, kraljici, prestolonasledniku in šefu vlade (sedaj Mussoliniju) za voditelja javnih uporov in izvršilce atentatov na mase. Odločeval bo o smrtni kazni poseben oddelek kasacijskega sodišča.

Most se je udril. V Frankfurtu ob Odri so zgradili velik most čez reko, katerega so nameravali v kratkem izročiti prometu. Dela so bila že končana, a most je bil za potnike še zaprt, ko sta se nenadoma dva srednja loka udala, kar je imelo za posledico strašno katastrofo. Most se je pogreznil v vodo in delavci, ki so bili zaposleni pri zadnjih delih, so le s težavo ušli smrti. Dva sta se smrtno ponesrečila, več pa je bilo ranjenih.

Človeška umrljivost. Povprečna starost človeka je danes 38 let. Ena četrtnina ljudi umrje do sedmega leta, polovica pa do osemnajstega. Od sto ljudi je eden star 60 let, od 500 eden 9 let in šele na 10.000 ljudi pride eden s 100 leti. Na celem svetu umrje vsako leto 33 milijonov ljudi, t. j. vsak dan 91.554, vsako uro 3.786 in vsako minuto 62, torej več kot vsako sekundo eden.

Sanje so izdale morileca. Pozimi 1924-25 je sedel v kaznilnici v Düs-

seldorfu delavec Heinrich Schraum, kaznovan radi tatvine. Ponoči so ga večkrat mučile hude sanje. Tovarishi v zaporu, tatovi kakor Schraum, so ga večkrat slišali, kako je v spanju glasno govoril — v pretrganih stavkih v katerih se je vedno ponavljalo: »Vrzite ga v Ren — vrv s kammom okoli vratu — tako, sedaj nas ne bo več naznanil!« Izpraševali so ga po dnevi, kaj mu je. Pripovedoval je, da je nekoč z dvema tovarišema Bün-glerjem in Maasenom nekaj ukradel. Ko so le še silili vanj, je priznal, da je avgusta 1919 policija silila Maasena naj izda oba druga, seveda tudi njega. Schraum se je bal izdaje, zato je Maasena ustrelil, s pomočjo dveh tovarišev navezal kamen na vrat in ga potopil v Renu. — Kaznjenci so zavedo ovadili in Schraum je prišel pred poroto in bil obsojen na smrt.

Novo hiše na Angleškem. Lani so zgradili na Angleškem vsega skupaj 696.485 hiš. Od teh so jih skoraj dve tretjini zgradili zasebniki, okoli 440 tisoč.

Služba božja na kolodvoru. V Monakovem so uvedli ob nedeljah zjutraj ob pol štirih in ob štirih redno sv. mašo v eni izmed kolodvorskih dvoran. Služba božja je namenjena predvsem za turiste, ki zgodaj zapuščajo mesto in ostanejo brez maše. Do 8. avgusta je bilo 130 sv. maš, katerim je prisostvovalo 14.000 oseb.

Krščanske organizacije v Turčiji prepovedane. Turška vlada je prepovedala vse krščanske organizacije.

Na Sedmograškem usahnilo jezero. Na Sedmograškem je jezero pri Turdi nenadoma usahnilo. Vidi se samo z blatom pokrito dno jezera, ki je globoko 40 m. Kotline, v katere naj bi se bila voda odtekla, še niso mogli najti. Nenavadni pojav je povzročil med ondodnim prebivalstvom veliko vznemirjenje.

Za kratek čas.

Humor obsojenca. Ko se domači od njega poslavljajo, jim reče: »Saj se vidimo še jutri preden me obesijo!« — Ko se peljeta z rabljem na morišče: »Zlomka vendar, kako je lgrdo vreme!« — Rabelj: »Kaj porajtate vi, saj je to vaša zadnja pot!« — Na morišču: Rabelj: »Oprostite, če vas bo malo zbolelo, jaz to delo šele prvič izvršujem!« — Obsojenec: »Jaz tudi!« V tistem trenutku pride pomiloščenje. Obsojenec: »Je bil pa res že zadnji čas!«

Pri vojaki. Častnik: Kaj si morete misliti, če ste na straži in slišite pse lajati? — Vojak: »Da luna sijale!«

V smrtni nevarnosti na morju. Kapitan: »Če se vihar ne poleže, smo v desetih minutah v nebesih!« — Potnik: »Bog nas varuj!«

Pametno vprašanje. Snubec: »Imam lepo posestvo brez dolga, dosti denarja in s svojo prvo ženo sem v miru preživel petintrideset let. Ali me hočete vzeti?« — Gospodična: »Ali nimate nobenega sina?«

V šoli. Učenec: »Kaj pa je to »basen«?« — Učitelj: »Basen je to, če na primer osel z lisico tako govori, kakor jaz s teboj!«

Tudi vzrok. Pri učiteljski izkušnji bi imela neka kandidatinja »pasti«. Vodja se pa zanjo potegne, rekoč: »Gospodje, ali hočemo, da bo samo ta padla? Jaz nisem za to: kajti njene naloge niso ravno posebno slabe in drugič je pa tako čedne postave, da se bo gotovo kmalu omožilale!«

Čim višja je vsota tvojega zakupila, tem bolj si vesela. Zakaj? Zato, ker dobiš vsakega pol leta tem višji 3% popust (dividendo).

To pa le, če nabavljaš vse svoje potrebščine v poslovalnicah

I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.

Član! Članice! Ne strašite se par korakov oddaljenosti!